

STRATEŠKI PLAN
SAVEZA UDRUŽENJA ZA POMOĆ MNRO
U AP VOJVODINI
za period 2022-2025. godine

Novi Sad, septembar, 2021.godine

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske Unije. Sadržaj je isključiva odgovornost Saveza udruženja za pomoć MNRO u AP Vojvodini i ne predstavlja nužno stavove Evropske Unije.

Lista skraćenica

APV	Autonomna pokrajina Vojvodina
EU	Evropska Unija
MNRO	Mentalno nedovoljno razvijene osobe
NOOIS	Nacionalna organizacija osoba sa invaliditetom Srbije
OCD	Organizacije civilnog društva
OSI	Osobe sa invaliditetom
SP	Strateški plan
SAVEZ	Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini
TACSO	Technical Assistance to Civil Society Organizations

Sadržaj:

UVOD I METODOLOGIJA IZRADE DOKUMENTA	4
ZAHVALNOST UČESNICIMA U PROCESU.....	6
ORGANIZACIJA RADA SAVEZA	9
CILJNE GRUPE SAVEZA.....	11
PRINCIPI I VREDNOSTI	14
VIZIJA SAVEZA MNRO APV.....	16
MISIJA SAVEZA MNRO APV	16
OPIS KONTEKSTA	17
POLITIČKI, ZAKONSKI I SOCIO-EKONOMSKI KONTEKST.....	17
PROBLEMI I POTREBE NA KOJIMA SE ZASNIVA STRATEGIJA.....	20
STRATEŠKI PRAVCI I CILJEVI.....	25
STRATEŠKE MERE.....	26
ARANŽMANI ZA PRIMENU STRATEŠKOG PLANA.....	34
PLAN PRAĆENJA I OCENE USPEŠNOSTI	35
PLAN KOMUNIKACIJE I VIDLJIVOSTI	36

UVOD I METODOLOGIJA IZRADE DOKUMENTA

Strateški plan Saveza udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini¹ za period 2022-2025.godine, nastao je u periodu april-septembar, 2021. godine, u okviru procesa strateškog planiranja koji je realizovan uz podršku TACSO².

Za facilitaciju izrade Strateškog plana kao ekspertkinja je angažovana je mentorka Ivana Koprivica, dok je za izradu Strategije finansiranja angažovana Zorka Rasković. Inicijacija procesa strateškog planiranja nastala je iz potrebe da se Savez bolje pozicionira, usmerenije deluje i razvija svoje potencijale planski i usmereno u narednom četvorogodišnjem periodu.

Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini je dobrovoljna humanitarna, nevladina, nedobitna i nestranačka organizacija osnovana 1967. godine i deluje na teritoriji AP Vojvodine. Okuplja 26 organizacija članica sa teritorije AP Vojvodine i bavi se unapređenjem prava i položaja osoba sa intelektualnim invaliditetom i njihovih porodica. Strateški plan Saveza izrađen je kroz visoko participativni proces u koji su bili uključeni predstavnici Udruženja i saradnici iz kancelarije Saveza.

Članovi/ce, aktivisti, saradnici i zainteresovane strana Saveza su na različite načine doprineli strateškom planiranju, u skladu sa njihovim saznanjima o radu Saveza, kao i mogućnostima da se u proces aktivno uključe. U planiranje su bili aktivno uključeni članovi/ce Upravnog odbora, na informativnom nivou, dok je operativni deo realizovala, ciljano za ovaj proces formirana, Radna grupa u saradnji sa mentorkom. Kao polazna osnova iskorišćena su postojeća dokumenta Saveza (osnivački akt, izveštaji, druga relevantna dostupna interna akta i dokumenta koja su bila dostupna mentorkama tokom procesa).

Metodologija izrade Strateškog plana je bila bazirana na iskustvima mentorke u vođenju sličnih procesa za druge naručioce. Takođe, metodologija izrade Strateškog plana i sam produkt odnosno dokument Strategije ističe vezu sa postojećim okruženjem u kojem Savez MNRO APV radi i obezbeđuje jasnu i konkretnu vezu sa Strategijom finansiranja, koja je

¹ U daljem tekstu: Savez

² Technical Assistance to Civil Society Organisations (EU TACSO 3) in the Western Balkans and Turkey, project reference number EuropeAid/139494/DH/SER/MULTI

paralelno kreirana i za koju je ovaj Strateški plan predstavljao osnov. Cilj izrade navedena dva dokumenta je dalje jasnije usmeravanje rada Saveza, kao i obezbeđivanje novih izvora finansiranja za period od 2022-2025. godine. Strategija ima jasno definisane mere i aktivnosti kao okvir za buduće delovanje Saveza.

Strategija je predvidela i jasno utvrdila mrežu koordinacije između udruženja koja čine Savez aktuelno, a koja bi trebalo da budu zaduženi za implementaciju strateških ciljeva, mera i aktivnosti. Takođe, ovaj Strateški plan omogućiće bolju komunikaciju sa partnerima i zainteresovanim grupama kao važnom faktorom održivosti organizacije. Pored toga, Strateški plan će obezbediti osnovu za dalje unapređenje kvaliteta promocije, zastupanja i izveštavanja o radu Saveza na svim nivoima.

ZAHVALNOST UČESNICIMA U PROCESU

Strateški plan Saveza za period 2022-2025.godine, proistekao je iz prethodne dobre prakse i pozitivnog iskustva u primeni metodologije strateškog planiranja u radu. Ovaj dokument doprineće daljem unapređenju rada i naporima da se u aktuelnom kontekstu maksimalno mobilišu postojeći resursi i unutrašnje snage, kako bi se iskoristile prilike u okruženju i unapredio kvalitet rada Saveza.

Zahvalnost za izradu ovog dokumenta dugujemo najpre zaposlenima, angažovanim saradnicima i kolegama iz Saveza udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini, kao i članovima/cama Upravnog odbora i ciljano kreirane Radne grupe.

Svi saradnici su vrlo ozbiljno pristupili ovom procesu i svojim promišljanjem i idejama obogatili sadržaj dokumenta. Možemo biti veoma zadovoljni ovim dokumentom koji je produkt jednog dobro vođenog procesa, koji je organizovan na participativan, inkluzivan i transparentan način.

Kao predsednik Saveza, koristim priliku da se na ovaj način zahvalim u ime svih udruženja koja čine Savez, u ime korisnika i njihovih roditelja, staratelja, hranitelja, učesnicima svih relevantnih zainteresovanih strana koji su podržali kreiranje i osmišljavanje ovog dokumenta, predstavnicima republičkih, pokrajinskih i lokalnih vlasti, ustanovama iz sistema socijalne zaštite i drugih sistema, kao i organizacijama civilnog društva i predstavnicima profitnog sektora.

Posebno se zahvaljujemo kancelariji TACSO koja je obezbedila finansijska sredstva da se ovaj proces stručno vodi i usmerava.

Zahvaljujemo se Zorici Rašković i Ivani Koprivica, koje su profesionalno vodile proces strateškog planiranja i sve učesnike u tom procesu podstakle da aktivno doprinesu kreiranju ovog dokumenta.

Marko Košutić, predsednik

O SAVEZU ZA POMOĆ MNRO U APV

Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini osnovan je 2. aprila 1967.godine u Novom Sadu pod nazivom “Društvo za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini”. Članovi Osnivačke skupštine bili su roditelji, stručnjaci i društveno-politički radnici. Tokom svog dugogodišnjeg postojanja, Savez je nekoliko puta menjao naziv, prolazeći kroz različite razvojne faze, od medicinskog ka socijalnom modelu invalidnosti, od koncepta milosrđa do koncepta ljudskih prava, ali je uvek afirmisao udruženja roditelja kao partnere (mehanizam partnerstva) državnim sistemima na polju unapređenja položaja osoba sa intelektualnim invaliditetom. Do 1975. godine u Vojvodini je osnovano 11 opštinskih društava (Novi Sad, Subotica, Bečej, Zrenjanin, Sremska Mitrovica, Bačka Palanka, Sombor, Kikinda, Vrbas, Ruma, Pančevo) i međuopštinska društva (Stara Pazova i Inđija), te se prvobitno ime “Društvo za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini” menja u “Savez društava za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini”. Jedna od važnijih aktivnosti Saveza u ovom periodu bilo je jačanje i povezivanje postojećih i otvaranje novih opštinskih organizacija. Do 1995. godine Savez je u svom sastavu imao 16 članica, a danas (2021.) ih ima 26, i radi pod nazivom “Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini”, sa sedištem u Novom Sadu, Bulevar Oslobođenja 6-8.

U samom početku, po svom osnivanju, Savez je usmeravao svoje aktivnosti na isticanje problema mentalno nedovoljno razvijenih osoba i na njihovu zaštitu, u smislu obezbeđivanja obrazovanja, medicinske i profesionalne rehabilitacije. U ovom periodu Savez se angažuje na uspostavljanju i razvoju saradnje sa školama i ustanovama i inicira otvaranje specijalnih škola u mestima gde ih još nije bilo. Organizuje niz akcija i manifestacije s ciljem poboljšanja uslova vaspitno-obrazovnog rada u školama i domovima (nabavka školskog pribora i udžbenika, organizovanje zonskih i pokrajinskih susreti specijalnih škola i ustanova, izleti, ekskurzije, izložbe, sportska takmičenja, kulturno-umetničke priredbe, letovanja....).

Paralelno, ali u manjoj meri, realizuje predavanja i seminare za roditelje s ciljem jačanja njihovih roditeljskih kapaciteta. Roditeljska udruženja aktuelizuju potrebu organizovanja

dnevnih aktivnosti za umereno mentalno nedovoljno razvijenu decu³, koja nisu uključena u obrazovni sistem, što je preteča kasnije osnovanih dnevnih boravaka i posebnih odeljenja u specijalnim školama za ovu kategoriju, kao i potrebu radnog osposobljavanja učenika koji završe specijalnu školu, što je vremenom rezultiralo da veliki broj specijalnih osnovnih škola razvije i registruje srednjoškolske programe obrazovanja za mentalno nedovoljno razvijene učenike.

Savez je, ostvarivši saradnju sa domovima zdravlja, školama za obrazovanje dece sa teškoćama u razvoju, centrima za socijalni rad uradio bazu podataka o mentalno nedovoljno razvijenim osobama u Vojvodini.

Inicijative Saveza, kao bazično roditeljskog udruženja, bile su istovremeno i izraz stvarnih potreba mentalno nedovoljno razvijenih osoba, i odgovor na nedostatke u sistemu obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, pa i zapošljavanja. Paralelno sa procesom razvoja međunarodnih standarda i donošenjem međunarodnih dokumenata koji se odnose na prava osoba sa invaliditetom, menjala se i teorija i praksa rehabilitacije i edukacije.

Statutarni cilj Saveza je stvaranje uslova za kvalitetan život bez diskriminacije osoba sa teškoćama u mentalnom razvoju i kombinovanim smetnjama kao i svakim drugim invaliditetom, primeren njihovim sposobnostima i mogućnostima, podizanje svesti o položaju i pravima, i njihova uključenost u sve vidove društvenog života. Savez je organizacija koja je među prvima prihvatila **socijalni model pristupa invalidnosti**, zahvaljujući pre svega uticaju organizacije Save the Children UK, što je imalo ključni uticaj na buduća programskih opredeljenja u pravcu razvoja servisa podrške za život u zajednici.

Uloga Saveza ja bila i da upoznaje lokalne organizacije i širu javnost sa međunarodnim modelima i primerima dobre prakse baziranim na principima inkluzije. Sa društveno - političkim promenama, vremenom se i sistem podrške mentalno nedovoljno razvijenim i drugim osobama sa invaliditetom menjao – na nivou stavova, odnosa, zakona, strateških dokumenata. Političke i strateške reformske orijentacije donosilaca odluka otvarale su puteve deinstitucionalizacije, inkluzivnog društva zasnovanog na jednakim pravima za sve. Jačanje

³ U ovom delu teksta zadržana je terminologija koja je svojevremeno korišćena kada se govori o deci sa teškoćama u razvoju i osobama sa intelektualnim invaliditetom jer na određeni način odslikava i pravac u kom se Savez do danas razvijao

lokalnih udruženja - članica Saveza u ovom periodu postaje jedan od primarnih ciljeva Saveza, kako bi se uključili i bili efikasniji u zagovaranju za prava osoba sa intelektualnim invaliditetom.

Tokom poslednjih nekoliko godina u organizaciji Saveza realizovan je niz treninga za pokretanje usluga: dnevni boravak, lični pratilac deteta, personalni asistent, stanovanje uz podršku, predah za porodice osoba sa invaliditetom. Neka od udruženja - članica Saveza, nakon tih podsticaja i znanja koja su dobili na treninzima postali su licencirani pružaoci usluga socijalne zaštite u svojim opštinama.

Svojim dugogodišnjim opredeljenjem i angažovanjem da unapredi položaj osoba sa intelektualnim invaliditetom Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini, postao je važan socijalni akter u reformskim procesima.

ORGANIZACIJA RADA SAVEZA

Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini je pravno lice, registrovano kod Agencija za privredne registre Republike Srbije i pozicionirano u pravnom sistemu na osnovu Zakona o udruženjima ("Sl. glasnik RS", br. 51/2009, 99/2011 - dr. zakoni i 44/2018 - dr. zakon).

Najviši akt je Statut Saveza kojim su definisani, između ostalog, i organi upravljanja:

- Skupština Saveza koju čine predstavnici svakog udruženja, članice Saveza,
- Upravni odbor od 9 članova izabranih od strane Skupštine,
- Nadzorni odbor koji broji tri člana,
- Predsednik Saveza kao odgovorno lice,
- Sekretar Saveza i
- Stručna služba.

Formalno pravna organizacija organa upravljanja je bazirana na aktuelnom zakonodavstvu i ovakva struktura upravljanja funkcioniše sa manjim izmenama od osnivanja Saveza a kao takva je ustanovljena 2011. godine.

Razvoj i definisanje pozicije Saveza uslovljavlaće i promene u samom organizovanju rada.

CILJNE GRUPE SAVEZA

Posmatrano sa strateškog aspekta, ciljne grupe Saveza udruženja za pomoć MNRO u AP Vojvodini čine tri grupe:

- Organizacije/udruženja osnivači - članice Saveza,
- Krajnji korisnici – osobe sa invaliditetom⁴: deca i odrasle osobe sa intelektualnim invaliditetom, njihove porodice (roditelji, staratelji, hranitelji, siblizi), i
- Organi, institucije i organizacije od značaja za rad Saveza (ciljne grupe na koje su usmerene aktivnosti Saveza).

1. Organizacije članice Saveza

Savez čine 26 lokalnih udruženja u 25 opština u AP Vojvodini. To su organizacije koje su osnivane unazad šezdeset godina. Organizacija sa najdužim istorijom rada je Udruženje za pomoć MNRO grada Novog Sada koje je osnovano 1961. godine, šest godina pre osnivanja samog Saveza, dok je najmlađa organizacija članica Udruženje “Živimo zajedno-Oaza” koje je osnovano 2014. godine. Većina organizacija osnovana je pre 2000. godine.

1. Apatin: Udruženje "Breza"
2. Bački Petrovac: Udruženje roditelja i dece sa posebnim potrebama "Mi"
3. Bačka Palanka; Opštinsko udruženje za pomoć MNRO "Bačka Palanka"
4. Bačka Topola: Humanitarno društvo "Bethesda"
5. Bela Crkva: Udruženje za pomoć MNRO opštine Bela Crkva
6. Bečej: Udruženje za pomoć MNRO opštine Bečej
7. Vrbas: Udruženje za pomoć MNRO "Kućica"
8. Vršac: Udruženje za pomoć MNRO "Otvoreno srce sveta"
9. Golubinci - Stara Pazova: Udruženje “Živimo zajedno-Oaza”
10. Zrenjanin: Udruženje za pomoć MNRO "Suncokret"

⁴ Osoba sa invaliditetom je osoba koja ima dugoročne fizičke, mentalne, intelektualne ili čulne teškoće, koje u interakciji sa raznim preprekama mogu ometati puno i efikasno učešće u društvu na jednakoj osnovi sa drugima. Ova definicija podrazumeva **socijalni pristup invaliditetu**, te pored medicinskih, obuhvata socijalne, psihološke i druge faktore koji su od uticaja na položaj osoba sa invaliditetom

11. Inđija: Udruženje za pomoć osobama sa smetnjama u razvoju "Moj svet"
12. Kanjiža: Udruženje "S tobom za njih"
13. Kikinda: Društvo za pomoć MNRO grada Kikinda
14. Kula: Udruženje za pomoć MNRO "Plava ptica"
15. Novi Sad: Udruženje za pomoć MNRO grada Novog Sada
16. Odžaci: Društvo za pomoć MNRO opštine Odžaci
17. Pančevo: Društvo za pomoć MNRO grada Pančeva
18. Ruma: Društvo za pomoć MNRO u opštini Ruma
19. Senta: Društvo za pomoć i zaštitu mentalno i fizički oštećenih lica "Ruka u ruci"
20. Sombor: Udruženje za pomoć MNRO grada Sombora
21. Srbobran: Udruženje za pomoć MNRO „Biser“
22. Sremska Mitrovica: Opštinsko udruženje za pomoć MNRO "Sremska Mitrovica"
23. Stara Pazova: Međuopštinska organizacija za pomoć MNRO Stara Pazova i Inđija
24. Subotica: Udruženje za podršku osobama sa psihofizičkim smetnjama "Zajedno"
25. Mali Idoš: Udruženje za zaštitu majke i dece "Izida" opštine Mali Idoš
26. Šid: Društvo za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama opštine Šid.

2. Krajnji korisnici Saveza

Krajnji korisnici Saveza su osobe sa intelektualnim invaliditetom i njihove porodice: roditelji, staratelji, hranitelji, usvojitelji, braća, sestre. Oni su direktni korisnici i članovi lokalnih udruženja koja su u sastavu članstva Saveza. Sledi pregled strukture korisničnih grupa po opštinama⁵:

Opština	Broj korisnika	Deca korisnici (0-18 godina)	Odrasli korisnici (preko 18 godina)
Apatin	25	0	25
Bačka Palanka	50	13	37
Bačka Topola	113	50	63
Bački Petrovac	52	6	46

⁵ Prema podacima iz istraživanja obavljenog 2019/ 2020 godine

Bela Crkva	45	10	35
Bečej	30	22	8
Vrbas	49	0	49
Vršac	40	7	33
Zrenjanin	29	0	29
Indija	120	12	108
Kanjža	72	2	70
Kikinda	30	13	17
Kula	190	105	85
Mali Iđoš	34	7	27
Novi Sad	203	60	143
Odžaci	50	0	50
Pančevo	30	0	30
Ruma	102	25	77
Senta	60	3	57
Sombor	83	56	27
Srbobran	457	70	387
Sremska Mitrovica	100	0	100
Stara Pazova	34	2	32
Golubinci	65	5	60
Subotica	146	79	67
Šid	34	11	23
UKUPNO	2243	558	1685

Tabela br.1: Broj članova udruženja po opštinama i broj korisnika sa intelektualnim invaliditetom po uzrastu

Od ukupno 2243 članova i korisnika, najveći broj je iz grupe odraslih - ukupno 1685 što čini 75% ukupnog broja korisnika, dok korisnika ispod 18 godina ima 558 – 25%.

3. Organi, institucije i organizacije od značaja za rad Saveza

Ovu ciljnu grupu čine akteri na koje su usmerene aktivnosti Saveza i spadaju u grupu zainteresovanih strana za pitanja od značaja za MNRO.

1. Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama Srbije (Savez MNRO Srbije)
2. Nacionalna organizacija osoba sa invaliditetom Srbije (NOOIS).
3. Pokrajinski sekretarijat za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova

4. Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Republike Srbije
5. Jedinica lokalne samouprave, posebno u sredinama gde deluju udruženja MNRO
6. Mediji (lokalni, pokrajinski i nacionalni)
7. Druge OCD koje se bave ljudskim pravima i OSI
8. Međunarodne organizacije i donatori
9. Privatni / biznis sektor
10. Udruženja koja se obave određenim vrstama invaliditeta poput udruženja za podršku osobama sa Down sindromom, autizmom itd.

PRINCIPI I VREDNOSTI

Tokom procesa izrade Strateškog plana, uključeni predstavnici organizacija/udruženja članica definisali su osnovne principe na kojima će Savez bazirati svoj rad, kao i ključne vrednosti koje će Savez identifikovati kao specifičan i činiti ga posebnim i prepoznatljivim u okruženju.

Principi i vrednosti koji su navedeni nisu predstavljeni po hijerarhiji ili stepenu njihovog značaja, već se smatraju celinom koja predstavlja jedinstvenu osnovu delovanja Saveza u budućnosti:

- **Razmena znanja, resursa, iskustava i primera dobre prakse** između organizacija/udruženja članica, kao i drugih srodnih i relevantnih organizacija i institucija doprineće boljoj povezanosti i umreženosti među članicama.
- **Poznavanje i praćenje**, relevantnih međunarodnih konvencija i dokumenta (o pravima OSI, konvencija o pravima deteta, itd.) i njihovo **integriranje** u akcije, rad i svakodnevno delovanje Saveza, kako bi Savez radio u skladu sa aktuelnim politikama i propisima.
- **Decentralizacija** je prihvaćena kao princip opšteg pristupa radu Saveza koja se primarno odnosi na kreiranje programa u skladu sa potrebama lokalnih udruženja, kao i na poštovanje integriteta članica Saveza MNRO u APV.
- **Zajedništvo - zajedno smo jači, udruživanje i međusobna pomoć!** Ovaj princip se odnosi na mogućnost da sve članice aktivno učestvuju u radu Saveza, ali podrazumeva

i to da je Savez taj koji može da ponudi aktivnosti/projekte lokalnim organizacijama/udruženjima na zajedničku realizaciju i u zajedničkom interesu.

- **Delegiranje poslova i jasnih zadataka organizacijama/udruženjima članicama** je princip kroz koji se obezbeđuje horizontalna ravnopravna struktura, bez demonstriranja moći. Saradnja među udruženjima članicama se odvija na asertivan i uzajamno koristan i motivišući način, a protok informacija među njima je tačan, transparentan i blagovremen.
- **Timski i zajednički rad** se kao princip visoko vrednuje u radu Saveza i podrazumeva da članice Saveza rade u zajedničkom interesu i za dobrobit osoba sa intelektualnim invaliditetom. Pri tome naglašavamo da je rad kancelarije Saveza profesionalan, operativan i zasnovan na timskom radu angažovanih saradnika i stručnjaka sa visokim profesionalnim kapacitetima.
- **Aktivna participacija;** Ovaj princip odnosi se na to da organizacije/udruženja kao članice Saveza, aktivno participiraju u radu Saveza u skladu sa mogućnostima, uz veće preuzimanje inicijative za dobrobit samog Saveza. Aktivna participacija uključuje i OSI i njihove porodice kao primarne ciljne i korisničke grupe.
- **Poštovanje etike i etičkih kodeksa** je jedan od važnih principa u radu Saveza i podrazumeva poštovanje svih moralnih i etičkih normi i standarda u radu kada su u pitanju osobe sa intelektualnim invaliditetom, kao i u saradnji sa relevantnim zainteresovanim stranama.
- **Nediskriminacija, tolerancija i empatija, kao i princip jednakih prava i mogućnosti za sve** govori o tome da je Savez usmeren na kreiranje pristupačnog okruženja za osobe sa intelektualnim invaliditetom. Kroz poštovanje ovog principa Savez želi da ukaže opštoj javnosti, zainteresovanim stranama i donosiocima odluka da nije svaki invaliditet vidljiv, te da je neophodno da se obezbede jednaka prava i mogućnosti za osobe sa intelektualnim invaliditetom i njihove porodice.
- **Potrebe članica i krajnjih korisnika, osoba sa intelektualnim invaliditetom,** su prepoznate kao prioritet rada i funkcionisanja Saveza. Savez će raditi na zastupanju osoba sa intelektualnim invaliditetom i borbi za ostvarivanje njihovih prava i kreiranju

boljeg položaja u društvu. Verujemo da svaka osoba sa intelektualnim invaliditetom i članovi/ce njihovih porodica imaju pravo na kvalitetan život.

- **Pristupačnost** za Savez podrazumeva da osobe sa invaliditetom imaju pristup fizičkom okruženju, prevoznim sredstvima, informacijama i komunikacionim tehnologijama i sistemima, kao i drugim objektima i uslugama, na jednakim osnovama kao i drugi građani. Savez smatra da je pristupačnost preduslov za participaciju u društvu i ekonomiji i stoga je promoviše kao vrednost u svim okvirima gde je to neophodno. Uvođenje pristupačnosti i univerzalnog dizajna za sve u programe i obuke za relevantne aktere doprineće da osobe sa intelektualnim invaliditetom budu vidljive i njihove potrebe prepoznate i na adekvatan način zadovoljene. Pristupačnost kao vrednost i princip će doprineti da osobe koje imaju intelektualni invaliditet i njihove porodice budu prepoznate i vidljive u okruženju.

VIZIJA SAVEZA MNRO APV

Društvo u kojem osobe sa invaliditetom u punoj meri ostvaruju ljudska prava.

MISIJA SAVEZA MNRO APV

Savez je profesionalna i moderna organizacija koja stvara uslove za socijalnu

uključenost i dostojanstven život osoba sa intelektualnim invaliditetom u Vojvodini.

OPIS KONTEKSTA

Definisanje strateške orijentacije Saveza udruženja za pomoć MNRO u AP Vojvodini počiva na analizi aspekata aktuelnog političkog, zakonodavnog i socio ekonomskog okvira/konteksta, kako na međunarodnom tako i na nacionalnom nivou. Pored toga, u okviru konteksta predstavljeni su nalazi u kojima se sagledavaju aktuelni problemi i potrebe ciljne/korisničke grupe, Saveza i članica kao i organa, institucija i organizacija od značaja za rad na unapređenju položaja osoba sa intelektualnim invaliditetom.

POLITIČKI, ZAKONSKI I SOCIO-EKONOMSKI KONTEKST

Elementi međunarodnog konteksta:

U većini strateških i zakonskih dokumenata u Evropi, pa i u Republici Srbiji, zabranjen je svaki vid diskriminacije po osnovu invaliditeta. Statistika kaže da jedna od šest osoba u Evropskoj uniji živi sa nekim oblikom invaliditeta koji se kreće od blagog do teškog, što je oko 80 miliona

osoba koje su često sprečene da uzmu puno učešće u društvu i čija stopa siromaštva je 70 % viša od proseka.

Nova Evropska strategija za prava osoba s invaliditetom 2021.-2030. ima za svrhu da se osigura puno učešće OSI u društvu u 3 sfere:

- 1) jedinstvenost prava osobe s invaliditetom na teritoriji cele EU;
- 2) Nezavisan život i autonomija što podrazumeva smernice i inicijative za poboljšanje socijalnih usluga za osobe s invaliditetom;
- 3) Nediskriminacija i jednake mogućnosti.

Republika Srbija je i članica Saveta Evrope, te je od značaja Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kojom se uređuje i zabrana diskriminacije, koja je od izuzetnog značaja za položaj osoba sa invaliditetom. Takođe, važna je i Revidirana evropska socijalna povelja koja je osnovni dokument Saveta Evrope u oblasti radnih i socijalnih prava OSI. Druga važna dokumenta Saveta Evrope su Evropski plan akcije za osobe sa invaliditetom za period od 2006. do 2015. godine i nova Strategija Saveta Evrope o osobama sa invaliditetom 2017–2023. kojom je kao opšti cilj utvrđeno dostizanje jednakosti, dostojanstva i ravnopravnosti za osobe sa invaliditetom, kroz pet prioriternih oblasti: ravnopravnost i zabrana diskriminacije; podizanje nivoa svesti; pristupačnost; jednako priznavanje pred zakonom i sloboda od eksploatacije, zlostavljanja i zanemarivanja.

Invaliditet se navodi u Ciljevima održivog razvoja iz Agende 2030 UN-a, a posebno u delovima koji se odnose na obrazovanje, rast i zapošljavanje, ravnopravnost. U celini, aktuelni međunarodni okvir je stimulativan sa aspekta davanja dodatnih impulsa radu na unapređenju položaja OSI u Srbiji i Savez će ga koristiti u svom strateškom delovanju.

Elementi konteksta u Republici Srbiji:

Republika Srbija je članica Ujedinjenih nacija (UN) i potpisnica je Povelje Ujedinjenih nacija (1945), Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (1948.) i osam od devet osnovnih međunarodnih ugovora o ljudskim pravima, koji su od uticaja i na položaj osoba sa invaliditetom⁶. Republika Srbija potpisala je i ratifikovala UN Konvenciju o pravima osoba sa

⁶ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima sa fakultativnim protokolima, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija

invaliditetom (2009) što je prvi pravno obavezujući međunarodni instrument za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba sa invaliditetom.

Republika Srbija je preuzela veliki broj odredaba Revidirane evropske socijalne povelje Saveta Evrope, što je svrstava u red država koje su u vrhu lestvice po broju odredaba koje su prihvaćene instrumentom o ratifikaciji. Na bazi navedenih i drugih međunarodnih dokumenata, a u skladu sa pozitivnom zakonskom regulativom i javnim politikama koje su uključivale procese opsežnih reformi, Republika Srbija usvojila je Strategiju unapređenja položaja osoba sa invaliditetom za period 2020-2024. godine⁷ sa ciljem poboljšanja sveukupnog društvenog i ekonomskog položaja osoba sa invaliditetom i njihovog ravnopravnog učešća u društvu, putem uklanjanja prepreka u oblasti pristupačnosti, participacije, jednakosti, zapošljavanja, obrazovanja i obuke, socijalne zaštite, zdravlja i drugih aspekata koji doprinose izjednačavanju njihovih mogućnosti i ostvarivanju inkluzivne jednakosti.

I druga strateška dokumenta Vlade Republike Srbije u različitim oblastima ukazuju na potrebu unapređenja položaja osoba sa invaliditetom, što ukazuje na značajnu prisutnost teme položaja OSI na političkoj agendi Srbije.

S druge strane, socio ekonomski kontekst u kojem OSI žive i deluju, još uvek nije povoljan niti stimulativan, uprkos solidnoj pravnoj regulativi. Osobe sa invaliditetom su i u Republici Srbiji, kao i u EU, jedna od najugroženijih grupa stanovništva što se tiče stope siromaštva, kao i rizika od siromaštva, te stepena društvene isključenosti .

protiv torture i drugih okrutnih, nehumanih i ponižavajućih kazni i postupaka i Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena.

⁷ <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2020/44/1/reg>

PROBLEMI I POTREBE NA KOJIMA SE ZASNIVA STRATEGIJA

a) Položaj i potrebe korisničke grupe – osoba sa intelektualnim invaliditetom:

U Republici Srbiji su osobe sa invaliditetom generalno i dalje prepoznate kao kategorija stanovništva koja se nalazi na donjoj lestvici siromaštva i socijalne isključenosti. Osim raširenog materijalnog siromaštva, mnoga pitanja kao što je okruženje i nepristupačnost osnovnim uslugama dodatno pogoršavaju položaj osoba sa invaliditetom. Uprkos solidne zakonodavne i pravne regulative, realno stanje je da osobe sa invaliditetom i dalje nisu ravnopravne sa ostalim građanima, posebno osobe sa intelektualnim invaliditetom. Žene i deca sa intelektualnim invaliditetom su u još lošijem položaju kao dvostruko i višestruko marginalizovani, izloženi su visokom riziku od siromaštva. Žene su manje obrazovane i češće nezaposlene od muškaraca, nisu vidljive u javnosti, izložene su nasilju i uskraćuje im se pravo na brak, seksualnost i roditeljstvo.

U sadašnjem momentu koncept univerzalnog dizajna i pristupačnosti za osobe sa invaliditetom su jedan od imperativa svih programa i projekata i sve strukture u državi poput Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstva zdravlja, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, i druga relevantna ministarstva su upoznati sa ovim konceptom i u izvesnoj meri ga integrišu u sve aktivnosti.

Međutim, **ono što je dodatno povećalo neravnopravnost osoba sa intelektualnim invaliditetom u odnosu na ostale grupe OSI je neprepoznavanje pitanja pristupačnosti u odnosu na intelektualne kapacitete.** Pristupačnost i univerzalni dizajn prepoznaju senzorna i fizička (telesna), motorička ograničenja i modifikacije i adaptacije u odnosu na ista, kao i komunikacione barijere, ali pitanje barijera u pogledu nerazumevanja konteksta, realiteta i okruženja kao i prostorne i vremenske dimenzije su ostala uglavnom zanemarena.

Upravo se tu javio paradoks da društvo koje postaje pristupačnije za sve osobe sa invaliditetom je u odnosu na osobe sa intelektualnim invaliditetom pokazalo da ne prepoznaje izazove i teškoće sa kojima se susreće ova ciljna grupa.

Postoji jasna potreba da se unapredi razumevanje ovog pitanja, odnosno položaja osoba sa intelektualnim invaliditetom, kao veoma osetljive grupe građana i građanki. Takođe, postoji potreba da se promoviše ideja da se pristupačnost kao preduslov za samostalni život, odnosi na osobe sa svakom vrstom invaliditeta, uključujući intelektualni invaliditet.

b) Stanje i potrebe iz perspektive kapaciteta Saveza i udruženja članica:

Savez ima dugogodišnje iskustvo i bogatu istoriju, dobru reputaciju i komunikaciju sa naležnim Ministarstvom i pokrajinskim sekretarijatom, veliku teritorijalnu pokrivenost u APV, posvećenost i motivaciju za razvoj, mali, ali ekspertski tim, prostor za rad i relativno stabilna sredstva za osnovno održavanje funkcije.

Te dobre strane su, sa druge strane opterećene slabostima Saveza kao što su: zavisnost od projekata, velik broj članica Saveza sa očekivanjima i relativno nedovoljnom angažovanosti u odnosu na rad i razvoj Saveza; Identitet Saveza i neovoljna vidljivost i komunikacija Saveza sa spoljnim akterima, te stoga i nedovoljno prepoznavanje Saveza od strane organizacija koje se bave OSI, kao ni od strane organizacija koje se bave samo osobama sa intelektualnim invaliditetom- Saveza MNRO Srbije i NOOIS-a.; Nedovoljno finansiranje i materijalni resursi- nediversifikovani izvori prihodi i smanjenje pojedinih aktivnosti; Niska finansijska rezerva saveza i članica; Nizak nivo uključenosti u rad i delovanje u republičkim Savezu; Nedovoljna uključenost u javne rasprave, tribine o važnim pitanjima OSI u oblasti zastupanja;

Okolnosti koje pogoduju Savezu se ilustruju činjenicom da se na svetskom nivou sve više pažnje posvećuje problemima koje imaju i porodice osoba i same osobe sa intelektualnim invaliditetom, da tema osoba sa intelektualnim invaliditetom postaje sve vidljivija i prisutnija u javnosti. Ovakva klima se polako preslikava i u Srbiji, što pogoduje planiranom proaktivnom delovanju Saveza u narednim godinama.

S druge strane, lokalna udruženja/članice Saveza imaju delimično razvijenu svest o ulozi Saveza, koji se često doživljava samo katalizator za finansiranje iz budžeta. Istovremeno i same se bore za opstanak, imaju ograničen kapacitet da se bore na „višim nivou“. Ipak, saradnja Saveza i članica je u poslednje vreme vrlo aktivna, redovna i kvalitetna. U većini lokalnih udruženja nedostaju iskustva i kapaciteti za pripremu i realizaciju EU i međunarodnih projekata; kod nekih članica saveza postoje pojave pasivnosti i usmerenosti samo na primanje sredstava iz državnih izvora, što je često posledica izostanka strateškog pristupa i

promišljanja; nizak je stepen uključenosti osoba sa intelektualnim invaliditetom u proces planiranja, odlučivanja i realizacije; u celini gledano, lokalna društva su fokusirana na potrebe korisnika i vođena su u najvećem broju od strane roditelja. Važno je, stoga da Savez razvija i jača lokalne organizacije, da ih motiviše da se uključe u akcije Saveza, te da jača njihove kapacitete uključivanjem u akcije i projekte.

Evidentno je da COVID-19 pandemija može usporiti ili modifikovati strateške mere Saveza koje proizilaze iz prethodno elaborirane slike stanja i potreba, na šta, nažalost Savez ne može bitnije uticati, sem da se prilagodi promenjenim okolnostima uz upotrebu savremenih IT tehnologija.

Olakšavajući faktor je postojeća spremnost Ministarstva za rad zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja da se podržava rad organizacija u članstvu Saveza i posredstvom Saveza, mada je ta podrška limitirana i još uvek nedovoljna. Takođe, ocenjuje se da opšta društvena i politička klima nije potpuno naklonjena pitanjima kojim se bavi Savez, jer ima više deklarativnog nego suštinskog delovanja.

c) Potrebe iz perspektive relevantnih organa, institucija i organizacija:

Sagledavanje problema, interesa i potreba zainteresovanih strana su viđene kao važan element za definisanje strateških intervencija usmerenih ka njima.

Republički Savez MNRO je partnersko Udruženje, koje je osnovano za teritoriju “uže” Srbije i saradnja sa Republičkim Savezom postoji, ali bi svakako bilo potrebno da se unapredi, te da se planiraju zajedničke aktivnosti, kao i zajednički projekti. Takođe, zastupanje prema donosiocima odluka i lobiranje za promene koje se odnose na unapređenje kvaliteta života osoba sa intelektualnim invaliditetom i njihovih porodica, treba da bude zajednički posao.

Nacionalna organizacija osoba sa invaliditetom Srbije (**NOOIS**) je „krovna” organizacija koja predstavlja preko 870.000 osoba sa invaliditetom i njihovih pravnih zastupnika uključenih u saveze organizacija osoba sa pojedinačnim vrstama invaliditeta, organizacije zakonskih zastupnika osoba sa invaliditetom i interesne organizacije koje okupljaju osobe sa različitim oblicima invaliditeta (cross-disability organizacije). Osnovana je sa ciljem da **predstavlja ujedinjeni pokret osoba sa invaliditetom Srbije**, govori u ime većine osoba sa invaliditetom i njihovih pravnih zastupnika i predstavlja najvažniju političku snagu u zastupanju njihovih

zajedničkih interesa i potreba. S tim u vezi, uloga Nacionalne organizacije nije da zameni pojedinačne organizacije osoba sa invaliditetom (Saveze i druge organizacije), već da se usredsredi na zajedničke akcije, inicijative i pitanja od opšteg interesa. Za Savez je važno da dalje razvija saradnju sa NOOIS.

Pokrajinski sekretarijati, među kojima je na prvom mestu **Pokrajinski sekretarijat za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova**, su veoma važni za dalji rad i razvoj Saveza, kao donosioci odluka za APV. Analizom stanja, zaključeno je da sekretarijati nemaju dovoljno znanja i informacija o radu Saveza, te je potrebno pojačati aktivnosti promocije, lobiranja i zagovaranja, prema resornim sekretarijatima u oblastima koje su važne za unapređenje kvaliteta života korisnika (socijalna politika, zapošljavanje, obrazovanje, zdravlje i druge oblasti). Savezu bi bilo korisno da prepozna sekretarijate kao moguće partnere u aktivnostima i projektima.

Slična je situacija i sa ministarstvima, pre svega **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, zatim Ministarstvo za brigu o porodici i demografiju**, kao i ostala relevantna ministarstva. Na nacionalnom nivou, ministarstva kao donosioci odluka nisu dovoljno upućena u teškoće sa kojima se susreću osobe sa intelektualnim invaliditetom i njihove porodice, nisu motivisani za rad i saradnju, te je Savezu ovo važna smernica za rad posebno u delu uticaja na donosiocima odluka.

Jedinice lokalne samouprave u AP Vojvodini, su veoma značajna zainteresovana strana za rad udruženja članica Saveza, posebno onih koji su na lokalnom nivou prepoznati kao pružaoci lokalnih usluga socijalne zaštite i koji mogu da budu partneri lokalnoj samoupravi. Tokom analize stanja, napomenuto je da su JLS pod visokim uticajem politike, a da je nedovoljno sluha za organizacije koje se bave osobama sa invaliditetom. Savezu su međutim, donosioci odluka na lokalnom nivou, preko udruženja članica, dostupni, i spremniji su na saradnju.

Mediji su veoma važna zainteresovana strana za povećanje vidljivosti Saveza i udruženja članica. U aktuelnom momentu mediji su delimično zainteresovani, nedovoljno informisani, potrebna su im znanja o adekvatnom politički korektnom izveštavanju, kada su u pitanju osobe sa intelektualnim invaliditetom i njihove porodice. Sa druge strane, mediji su na lokalnom nivou dostupni, saradnja je pozitivna, osim kada se price o OSI koriste za senzacionalizam.

Druge OCD koje se bave ljudskim pravima i pravima OSI su različite u odnosu na Savez i saradnja je različita. Postoje jake OCD kao što su Dečije srce, Trag fondacija I druge koje su vidljive, finansijski moćnije, kao i one male, na nivou lokalnih zajednica, koje imaju skromna sredstva za rad i samim tim skromnije rezultate. Između OCD na žalost postoji rivalitet, jer su sredstva za OCD mala. Lokalne OCD u odnosu na Savez bi trebalo da imaju interes, koji nije konkurentski, već da uvide neophodnost saradnje, umrežavanja, zajedničkog zastupanja i da reference Saveza iskoriste za prikupljanje sredstava.

U odnosu na **međunarodne i nacionalne donatore**, Savez je nedovoljno vidljiv. Potrebno je uložiti mnogo truda da bi se došlo i do najskromnijih sredstava. Pojedinačni građani se teško odlučuju za finansijske donacije prema Savezu i sličnim organizacijama. Međunarodne organizacije zahtevaju trud i rad na pripremi projekata, imaju jasne zahteve, procedure, ali i obezbeđuju veća sredstva koja bi Savezu i te kako pomogla u jačanju kapaciteta i održivosti. Ovo je posebno značajno da se prepoznaju međunarodni i nacionalni donatori kroz Strategiju za prikupljanje sredstava i da se diversifikuju izvori sredstava koji će Savez učiniti održivim.

I na kraju kada je **privatni sektor** u pitanju, analizom stanja, potvrđeno je da privatni sektor nema dovoljno saznanja o radu Saveza, o njegovoj ulozi, kao ni o planovima. Otvoreni su za neke ad hoc donacije, ali treba raditi na promociji društveno odgovornog poslovanja, podsticanja filantropije i altruizma, te na motivisanju privatnog sektora da prepoznaju mogućnost da pomognu i podrže Savez.

STRATEŠKI PRAVCI I CILJEVI

STRATEŠKI PRAVAC:	STRATEŠKI CILJEVI:
<p>1. PROFESIONALIZACIJA I POZICIONIRANJE SAVEZA</p>	<p>Strateški cilj 1.1.:</p> <p>Povećanje vidljivosti i jačanje kapaciteta Saveza kroz unapređenje materijalnih i ljudskih resursa, upravljačkih funkcija kancelarije Saveza i kontinuiranu promociju</p> <p>Strateški cilj 1.2:</p> <p>Jačanje kapaciteta udruženja članica kroz informisanje, edukacije, zajedničke projekte i druge vidove njihovog povezivanja i saradnje</p> <p>Strateški cilj 1.3:</p> <p>Unapređenje finansijske održivosti Saveza kroz diversifikaciju izvora finansiranja</p>
<p>2. DOPRINOS STVARANJU PRISTUPAČNOG OKRUŽENJA ZA OSOBE SA INTELKTUALNIM INVALIDITETOM</p>	<p>Strateški cilj 2.1.:</p> <p>Povećati vidljivost, prepoznavanje i uvažavanje osoba sa intelektualnim invaliditetom kroz informisanje, edukaciju i saradnju na međunarodnom, nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou</p> <p>Strateški cilj 2.2.:</p> <p>Stvaranje pristupačnijeg konteksta za ostvarivanje prava osoba sa intelektualnim invaliditetom kroz javno zagovaranje</p>

STRATEŠKE MERE

<p>Strateški cilj 1.1.: Povećanje vidljivosti i jačanje kapaciteta Saveza kroz unapređenje materijalnih i ljudskih resursa, upravljačkih funkcija kancelarije Saveza i kontinuiranu promociju</p> <p>Indikator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj objavljenih informacija o Savezu u toku svake godine implementiranja ovog Strateškog plana - Iznos obezbeđenih finansijskih sredstava, broj i tip novih donatora - Broj novoangažovanih saradnika u kancelariji Saveza 	
MERE:	Indikatori, na godišnjem nivou, za period do kraja 2025.godine
1.1.1. Kontinuirane aktivnosti informisanja i komunikacije sa medijima kroz informativno-edukativnu kampanju, intenzivirano i planski	<ul style="list-style-type: none"> • 2 štampane tematske informativno-edukativne publikacije godišnje (za Dan OSI i Dan mentalnog zdravlja) • Najmanje jedno pojavljivanje u medijima kvartalno, tematski, tokom godine • Izrađena veb stranica do kraja 2021. godine – broj postavljenih informacija, broj pratilaca • Uspostavljen blog do polovine 2022. godine – broj objava i broj i vrsta objavljenih tekstova • Jedan informator godišnje o radu Savetovališta/Saveza i organizacija/udruženja članica objavljen na veb sajtu saveta i distribuiran kroz mejling liste
1.1.2. Mobilizacija novih saradnika koji bi osnažili kancelariju Saveza (koristiti programe NSZ)	<ul style="list-style-type: none"> • Broj angažovanih plaćenih saradnika - najmanje 1 novi plaćeni saradnik svake godine uključen u rad kancelarije Saveza • Povećan broj plaćenih saradnika na povremenim/kratkoročnim angažmanima • Broj studenata i volontera: najmanje 1 volonter/ka godišnje uključen u rad Saveza MNRO
1.1.3. Modernizovana upravljačka i menadžment struktura i funkcije Saveza, kao i redefinisane Statuta.	<ul style="list-style-type: none"> • Do polovine 2022. godine izmenjen statut Saveza i usvojena potrebna interna akta koja definišu efikasnu upravljačku strukturu Saveza • Kreirani i funkcionalni tematski timovi – broj i vrsta timova do kraja 2025 (za PR, FR, JZ⁸)

⁸ PR – public relation – za odnose sa javnošću, za FR – fandrejzing – prikupljanje sredstava, JZ – javno zagovaranje

<p>1.1.4. Obezbediti iz sopstvenih sredstava Saveza (članarina) stalni alternativni fond za finansiranje osoblja kancelarije Saveza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oformljen stalni alternativni fond za finansiranje osoblja kancelarije Saveza • Definisana pravila (pravilnik) koji reguliše svrhu fonda – u koje svrhe, pod kojim uslovima se daju sredstva • Broj saradnika i vrsta njihovog angažmana na godišnjem nivou čiji je rad finansiran iz tog fonda
<p>1.1.5. Obezbeđena tehnička sredstva za normalno funkcionisanje kancelarije</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Do kraja 2022. obezbeđena najmanje dva nova komputera • Do kraja 2023 obezbeđen nov klima uređaj za kancelariju
<p>Strateški cilj 1.2: Jačanje kapaciteta udruženja članica kroz informisanje, edukacije, zajedničke projekte i druge vidove njihovog povezivanja i saradnje</p> <p>Indikator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta informativno/edukativnih aktivnosti u toku 4 godine - Broj uključenih udruženja/organizacija članica Saveza - Zadovoljstvo učesnika informativno/edukativnih aktivnosti 	
<p>MERE:</p>	<p>Indikatori, na godišnjem nivou, za period do kraja 2025.godine</p>
<p>1.2.1. Obezbediti kontinuitet i povećano doseganje korisnika Savetovališta za osobe sa intelektualnim invaliditetom i njihove porodice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Od početka 2022. održano najmanje 2 stručna sastanka godišnje sa saradnicima angažovanim na savetodavnim aktivnostima u udruženjima koje vode stručnjaci iz Savetovališta Saveza • Broj korisnika Savetovališta na godišnjem nivou
<p>1.2.2. Organizovanje stručnih tematskih edukaciju za predstavnike Udruženja članica u periodu 2022-2025⁹.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sačinjena i potvrđena lista prioriternih tema /oblasti od značaja i interesa za članice Saveza tokom 2022 • Obavljena jedna tematska edukacija godišnje za organizacije članice uz dogovorene modele primene novostečenih znanja. • Broj obuka-najmanje 4, broj uključenih organizacija (najmanje polovina članstva na svakoj obuci) i broj/vrsta

⁹ Polazište za prioritizaciju tema je Istraživanje potreba i kapaciteta članica kao i novoidentifikovane teme prema potrebama članice ili kancelarije Saveza.

	realizovanih aktivnosti nakon edukacija (najmanje 20% učesnika preduzelo inicijative u skladu sa temom edukacije)
1.2.3. U periodu 2022-2023 kreiranje i realizacija zajedničkog projekta Saveza i 26 članica sa ciljem uvođenja pojma kognitivne pristupačnosti u javno mnjenje	<ul style="list-style-type: none"> Do kraja 2022. upućen projektni predlog ka najmanje jednom donatoru Do kraja 2023. intenzivnije slanje projektnih predloga (najmanje 3) ka različitim donatorima
1.2.4. U periodu 2024- 2025 identifikovati, kreirati i realizovati jedan zajednički projekat Saveza i članica na temu koja će biti zajednički usaglasena	<ul style="list-style-type: none"> Do kraja 2024 godine upućen projektni predlog ka najmanje jednom donatoru Do kraja 2025. intenzivnije slanje projektnih predloga (najmanje 3) ka različitim donatorima
1.2.5. Podrška organizacijama članicama u implementaciji inovativnih projekata od strane Saveza	<ul style="list-style-type: none"> Broj organizacija i vrsta projekata kojima su se obratili Savezu za podršku Dve organizacije godišnje (2022, 2023, 2024 i 2025) dobijaju finansijsku podršku Saveza za razvoj socijalnog preduzetništva na bazi internog konkursa za udruženja/organizacije članice Saveza
<p>Strateški cilj 1.3: Unapređenje finansijske održivosti Saveza kroz diversifikaciju izvora finansiranja</p> <p>Indikator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta novih donatora - Broj i vrsta projekata koji su finansirani iz novih izvora - Procenat diversifikacije izvora finansiranja u odnosu na baznu 2021. godinu 	
MERE:	Indikatori, na godišnjem nivou, za period do kraja 2025.godine
1.3.1.Rešavanje imovinsko-pravnog statusa kancelarije Saveza i povećanje prostora kancelarije, najkasnije do 2023. godine	<ul style="list-style-type: none"> Do kraja 2023. rešen imovinsko pravni status prostora koji koristi Savez Do kraja 2025 obezbeđeno korišćenje veće kancelarije za rad Saveza
1.3.2.Realizacija kampanje	<ul style="list-style-type: none"> Do kraja 2021. sačinjena Strategija finansiranja Saveza sa

<p>prikupljanja sredstava za Savez</p>	<p>okvirnim višegodišnjim planom i preciznim planom za 2022 godinu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identifikovan i korišćen najmanje jedan dodatni izvor finansiranja Saveza do kraja 2022. godine • Do kraja 2025. godine obezbeđena raznolikost izvora finansiranja Saveza- najmanje tri nova različita donatora
<p>1.3.3 do kraja 2023 unaprediti saradnju sa Pokrajinskim sekretarijatom za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova kroz realizaciju projekta vezanom za unapređenje položaja OSI u APV</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sačinjen dogovor/sporazum o saradnji u oblasti unapređenje položaja OSI sa Pokrajinskim sekretarijatom za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova do kraja 2022. • Relizovan minimalno jedan zajednički projekat na aktuelnu temu položaja osoba sa intelektualnim invaliditetom do kraja 2023
<p>Strateški cilj 2.1.: Povećati vidljivost, prepoznavanje i uvažavanje osoba sa intelektualnim invaliditetom kroz informisanje, edukaciju i saradnju na međunarodnom, nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou</p> <p>Indikator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta sprovedenih kampanja kojima se obezbeđuje povećana vidljivost, prepoznavanje i uvažavanje osoba sa intelektualnim invaliditetom - Vrsta informativnih, edukativnih i drugih aktivnosti na međunarodnom, nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou 	
<p>MERE:</p>	<p>Indikatori, na godišnjem nivou, za period do kraja 2025.godine</p>
<p>2.1.1. Uspostaviti partnerstvo sa Republičkim savezom MNRO u kampanji „Nije svaki invaliditet vidljiv“ i kontinuirano je održavati</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Do polovine 2022. godine napravljen zajednički, dugoročni plan saradnje pokrajinskog i republičkog Saveza MNRO • Počev od 2023. godine realizovati minimalno jedan zajednički projekat- akciju – kampanju godišnje sa republičkim Savezom MNRO • Broj zajedničkih projekata, saopštenja, akcija, nastupa u javnosti na godišnjem nivou (2022-2025.)

<p>2.1.2. Sprovođenje edukacija o kognitivnoj pristupačnosti unutar Saveza i za aktere van Saveza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Do polovine 2022. godine kreiran program obuke o kognitivnoj pristupačnosti • Do polovine 2023. godine o kognitivnoj pristupačnosti edukovani svi predsednici i sekretari organizacija članica, kao i članova UO Saveza, • Najmanje jedna edukacija o kognitivnoj pristupačnosti godišnje za aktere van saveza • Do kraja 2022. podnet na akreditaciju Program obuke profesionalaca u sistemu socijalne zaštite o kognitivnoj pristupačnosti
<p>2.1.3. Povećati razumevanje koncepta kognitivne pristupačnosti (pristupačnost iz perspektive osoba sa intelektualnim invaliditetom) kroz izradu i distribuciju informativno-edukativnog i promotivnog materijala</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Do kraja 2022. sačinjen informativno edukativno promotivni materijal (definicije pojmova, slogani, vizuali) podesan za upotrebu kroz različite kanale komunikacije sa javnošću i zainteresovanim grupama. • Materijal je u upotrebi i koristi se u kampanjama zastupanja interesa osoba sa intelektualnim invaliditetom tokom celog strateškog perioda • Vrste i kvalitet proizvedenog informativno, edukativnog i promotivnog materijala; obim korišćenja i distribucije
<p>2.1.4. Presentacija i distribucija materijala /proizvoda Saveza u lako razumljivom obliku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađene lako razumljive verzije informativno, edukativnog i promotivnog materijala do kraja 2022 godine • Materijali svake godine distribuirani na Dan OSI i Dan Mentalnog zdravlja MZ u štampanom i elektronskom obliku • Strategija Saveza dostupna za upotrebu u lako razumljivom obliku do polovine 2022 godine
<p>2.1.5. Uspostavljanje partnerske saradnje sa organizacijama u</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Do kraja 2022. mapirana prva slična organizacija u regionu

regionu	<p>i uspostavljen kontakt radi razvijanja saradnje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj mapiranih i i broj organizacija iz regiona sa kojima je uspostavljena saradnja – najmanje 3 partnerstva do kraja 2025. godine • Broj zajedničkih projekata koji su podneti svake godine i broj/vrsta realizovanih projekata do kraja 2025. – podnet najmanje jedan zajednički projekat do kraja 2025.
<p>Strateški cilj 2.2.: Stvaranje pristupačnijeg konteksta za ostvarivanje prava osoba sa intelektualnim invaliditetom kroz javno zagovaranje</p> <p>Indikator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta realizovanih inicijativa za javno zagovaranje za ostvarivanje prava osoba sa intelektualnim invaliditetom 	
MERE:	Indikatori, na godišnjem nivou, za period do kraja 2025.godine
2.2.1. Saradnja sa NOOIS (Savez APV i Republički zajedno), prenos razumevanja koncepta pristupačnosti radi uključivanja tog razumevanja u njihove javne nastupe	<ul style="list-style-type: none"> • Kreirani konkretni zahtevi/Sugestije Saveza u odnosu na NOOIS-do proleća 2022 • Održani sastanci sa predsednicom i direktorkom NOOISa- broj sastanaka • Broj zajedničkih akcija koje su u skladu sa principima i ciljevima Saveza
2.2.2 Organizacija tematske konferencije o kognitivnoj pristupačnosti na kraju svake godine	<ul style="list-style-type: none"> • Počev od 2023, održana konferencija o kognitivnoj pristupačnosti svake godine jedna (u aprilu mesecu kada je godišnjica od osnivanja Saveza) • Broj učesnika sa lokalnog, nacionalnog, međunarodnog nivoa..

<p>2.2.3. Saradnja sa relevantnim ministarstvima i zagovaranje za temu kognitivne pristupačnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Najmanje jedan sastanak godišnje sa Ministarstvom za državnu upravu i lokalnu samoupravu i Ministarstvom za ljudska prava na temu pristupačnosti • Do kraja 2022. godine kreiran jedan konkretan predlog za izmene politika i praksi ili uvođenje novih elemenata u postojeće politike i prakse za svako od dva navedena ministarstva • Kontakti sa Ministarstvom za rad zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja uz zahtev da se nacionalna strategija za Osi izradi u lako razumljivom obliku (upućen predlog Saveza kako dokument može da izgleda) -kraj 2022 • Do kraja 2025. najmanje još dva relevantna nacionalna dokumenta izrađena u lako razumljivom obliku
<p>2.2.4. Onlajn kampanja o kognitivnoj pristupačnosti u kojoj učestvuju osobe sa intelektualnim invaliditetom</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mapirano najmanje tri organizacije članice i tri osobe sa intelektualnim invaliditetom koje bi učestvovala u kampanji • Broj snimljenih amaterskih poruka realizovanih od strane predstavnika udruženja/organizacija članica – najmanje dve godišnje: kratke video poruke, spotovi/tizeri, u kojima osobe sa intelektualnim invaliditetom govore o svojim problemima sa kojima se susreću (što drugi ne razumeju njih ili one ne razumeju druge ili ih pogrešno tumače) • Broj medija i onlajn platformi koje su objavile ove materijale (veb sajtovi i društvene mreže lokalnih udruženja, partnerskih organizacija, medija
<p>2.2.5. Osigurati prenos dobre prakse u implementaciji pristupačnih programa podrške osobama sa intelektualnim invaliditetom – onlajn radionice, video materijali, elektronski poster – jednom godišnje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Do kraja 2022 osmišljen program edukacija i definisane teme, pripremljeni kanali komunikacije • 2023, 2024 i 2025 po jedna radionica • Broj onlajn postera i video materijala postavljenih na veb

	<p>sajtu Saveza i društvenim mrežama</p>
<p>2.2.6. Učešće u javnim raspravama pri donošenju relevantnih nacionalnih dokumenata</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Najmanje jedan godišnje – zakon o socijalnoj zaštiti, strategija socijalne zaštite, strategija pristupačnosti (koja je u najavi). • Uključivati se u različite kampanje za promenu zakona i pravilnika za ostvarivanje prava na pomoć i negu drugog lica Zakon o PIO, i drugo...
<p>2.2.7. Zagovaranje za stvaranje inkluzivne kulture u školama u Vojvodini</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realizovana polazna analiza i ispitivanje stanja kako bi se saznale teme koje se obrađuju već u školama – 2023. godine • Najmanje jedan sastanak kvartalno od 2023. sa Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje sa ciljem da se u svim osnovnim školama u Pokrajini kroz uenički parlament/Građansko obrazovanje obrade teme invaliditeta • Izrada programa i metodologije o inkluzivnoj kulturi u školama-2024. godine • Pilotiranje programa u nekoliko škola- do kraja 2024. u jednoj školi

ARANŽMANI ZA PRIMENU STRATEŠKOG PLANA

Savez će ovaj Strateški plan realizovati u skladu sa definisanim ciljevima, merama i postavljenim indikatorima poštujući sve propise koji se odnose na oblast rada Saveza.

Strateški plan usvaja Upravni odbor Saveza.

Počevši od 2022. godine, za koju je tokom procesa izrade Strateškog plana izrađen i Akcioni plan, nastaviće se sa praksom izveštavanja o prethodnoj godini i planiranom/ postignutom, kao i sa planiranjem i izradom novog Akcionog plana za narednu godinu. Za svaku godinu biće izrađen operativni Akcioni plan sa jasno definisanim merama, aktivnostima, indikatorima, potrebnim sredstvima i odgovornim niosocima.

Radna grupa koja je formirana za izradu Strategije, biće odgovorna i za njenu implementaciju i izveštavanje o rezultatima implementacije. Nivoi odgovornosti za realizaciju strateških ciljeva, mera i aktivnosti biće u skladu sa nivoima odgovornosti koje nose opisi poslova zaposlenih.

Savez ja ovim Strateškim planom predvideo i formiranje nekih timova kako bi se podelili poslovi i timski realizovali, te bi ta struktura trebalo da izgleda ovako:

- Krairanje tima koje bi se bavio odnosima sa javnošću, tj. informisanjem i komunikacijom sa medijima, javnošću i institucijama do kraja 2022 godine.
- Krairanje tima za prikupljanje sredstava do kraja 2022. godine koji bi se dalje kontinuirano bavio praćenjem aktuelnih konkursa, pripremom projektnih predloga i upućivanjem prema različitim donatorima i realizacijom projekata koji budu odobreni.
- Krairanje tima za javno zagovaranje do kraja 2022. godine, koji bi se bavio kontinuirano umrežavanjem Saveza sa organizacijama van Srbije radi zajedničkih projekata

S obzirom da Savez nema veliki broj aktivnih pojedinaca, neki od zainteresovanih saradnika mogu se naći u više timova. Takođe, Savez će ceniti volonterski doprinos svih zainteresovanih za rad i unapređenje rada Saveza. Osim toga, u timove će biti pozvani i spoljni saradnici i podržavaoci.

PLAN PRAĆENJA I OCENE USPEŠNOSTI

Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u AP Vojvodini će strateški plan za period 2022-2025. godine realizovati uz korišćenje ljudskih resursa koji su dostupni i materijalnih resursa koji su u vlasništvu Saveza ili organizacija/udruženja članica. Takođe, Kancelarija Saveza biće ojačana eksterno angažovanim osobama – angažovanim saradnicima i volonterima.

Radi uspešne implementacije ovog Strateškog plana, Savez je izradio plan realizacije mera koje su u vezi sa specifičnim ciljevima za svaki strateški cilj, i indikatore za praćenje ostvarenosti mera i ciljeva. Pored toga, izrađen je detaljni Akcioni plan za 2022. godinu koji definiše indikatore, odgovorne nosioce, rokove i potrebna sredstva.

Skupština/Upravni odbor Saveza će na prvoj narednoj sednici usvojiti Strateški plan, a za njegovu implementaciju će glavnu odgovornost imati Radna grupa koja je formirana, a koja izveštava Upravni odbor.

Osim sopstvenih internih resursa, Savez će za implementaciju pojedinih ekspertskih zadataka angažovati spoljne saradnike, a za njihovo angažovanje i praćenje njihovog rada biće zadužen Upravni odbor.

Za potrebe praćenja ostvarenosti mera i ciljeva iz ovog strateškog plana, Savez će na godišnjem nivou vršiti analizu koju će predstaviti u svom godišnjem izveštaju o radu. Godišnji izveštaj o radu će sadržati pregled ostvarenosti akcionog plana za prethodnu godinu ali i informacije o drugim programima i aktivnostima koji nisu bili predviđeni strateškim planom a realizovani su.

Ukoliko sredstva dozvole, za potrebe eksterne evaluacije biće angažovani spoljni saradnici kako bi Savez obezbedio što objektivnije preporuke za unapređenje svog rada po isteku ovog strateškog plana.

Aranžmani za implementaciju Strategije, kao i praćenje i evaluacija procesa realizacije, biće ojačani i uvodjenjem prakse da se o osnovnim elementima Strategije Saveza MNRO i njenom ispunjavanju periodično, a najmanje jednom godišnje obaveštavaju zainteresovane strane, ali i šira zainteresovana javnost.

Tim pristupom se teži ojačavanju baze podrške radu Saveza, kao i efikasnijem sprovođenju Strateških ciljeva i zadataka.

PLAN KOMUNIKACIJE I VIDLJIVOSTI

S obzirom da je jedan od strateški definisanih ciljeva povećanje vidljivosti Saveza, kao i korisničke grupe (osoba sa intelektualnim invaliditetom i njihovih porodica), komunikacija sa internim i eksternim javnostima je jedan od prioriteta Saveza u strateškom periodu.

Pozicioniranje Saveza u velikoj meri zavisi od načina na koji se komunicira sa zainteresovanim grupama. Savez će svoje ciljeve, mere i aktivnosti promovisati kroz jasne i konkretne poruke koje će pripremati Tim za PR, a koje će doprineti stvaranju pozitivnije slike i afirmativnijeg odnosa prema osobama sa intelektualnim invaliditetom.

U godišnjim akcionim planovima Savez će obavezno predvideti aktivnosti koje se odnose na povećanje vidljivosti i na komunikaciju Saveza sa zainteresovanim stranama (eksterna komunikacija) i sa saradnicima, angažovanim pojedincima i volonterima unutar Saveza (interna komunikacija).

EKSTERNA KOMUNIKACIJA

CILJNA GRUPA	CILJ KOMUNIKACIJE	KANAL KOMUNIKACIJE
Korisnici (osobe sa invaliditetom, osobe sa intelektualnim invaliditetom i	Upoznavanje sa Savezom Uspostavljanje i razvijanje odnosa partnerstva i saradnje	Direktan kontakt na terenu Štampani i elektronski mediji Obuke

njihove porodice)		Štampani materijal
Organizacije/ Udruženja članice i druge OCD	Uspostavljanje partnerskog odnosa i zajednička realizacija aktivnosti i projekata Razvijanje zajedničkog razumevanja uloge Saveza Osnaživanje saveza	Sastanci Različiti javni događaji, stručni skupovi Štampani materijal Veb-sajt Štampani i elektronski mediji
Građani	Razvijanje pozitivnih stavova o značaju i ulozi Saveta	Štampani i elektronski mediji Štampani materijal Veb-sajt Društvene mreže (fejsbuk)
Vlasti na svim nivoima	Doprinos uspostavljanju regulative koja je podsticajna za temu pristupačnost (pravilnici, lokalne odluke/konkursi, itd.) Pribavljanje sredstava za podršku Savezu i organizacijama/udruženjima članicama	Sastanci, stručni skupovi, pisani materijali Štampani i elektronski mediji Veb-sajt
Profesionalci u sistemu socijalne zaštite, obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, itd...	Uspostavljanje saradnje, upoznavanje sa ulogom i značajem Saveza Senzibilizacija za položaj i potrebe osoba sa intelektualnim invaliditetom i njihove porodice Doprinos unapređenju usluga iz drugih sistema za osobe sa intelektualnim invaliditetom i njihove porodice	Sastanci, stručni skupovi, pisani materijali Štampani i elektronski mediji Veb-sajt

INTERNA KOMUNIKACIJA

CILJNA GRUPA	CILJ KOMUNIKACIJE	KANAL KOMUNIKACIJE
Angažovani i saradnici Saveza	Obezbediti najviši mogući kvalitet usluge Postići učinak predviđen indikatorima Razmena informacija o tekućim aktivnostima Izrada planova i izveštavanje	Sastanci Telefon E-mail
Volonteri, studenti na praksi, itd.	Rad na unapređenju kompetencija za rad sa porodicama i decom u oblasti hraniteljstva	Direktna mentorska podrška, učešće u radu na terenu sa korisnicima Telefon E-mail